

A volt Igazságügyi Palota épülete

A jelenleg a Magyar Néprajzi Múzeumnak és a Politikatörténeti Intézetnek helyt adó épület eredetileg az Igazságügyi Palota céljaira épült 1893 augusztusa és 1896 májusa között Hauszmann Alajos tervei alapján. A palota központi részét képező nagycsarnok köré teljesen szimmetrikusan komponált két szárny déli emeleti helyiségei a Magyar Királyi Kúria, míg az északi termei a Budapesti Királyi Ítéltáblának adtak otthont. A földszinti helyiségekben a Koronaügyészség, illetve a Főügyészség is helyt kapott.

A külső megjelenésében neoreneszánsz stílusjegyeket viselő reprezentatív épület építészeti elemeinek az aránya és összhangja, a részfeladatok megoldása, a belső térfűzései, a nagycsarnok és a főlépcsőház pompás arányai és kiképzése, a mértéktartó dekoráció, a palota teljes művészi megjelenése a funkcióhoz méltó nemes monumentalitást kölcsönöz, és középületeink legjelentősebbikévé avatja az épületet. Az igazságszolgáltatást művészi módon megjelenítő külső-belső szobrászati és festészeti alkotások a kor legnevesebb művészeitől származnak.

A főhomlokzat középső rizalitját koronázó, Magyarországon elsőként készült, és a világon is ritkaság számba menő, a felvilágosodás nemtőjét repítő három paripa vontatta diadalszekér, a Triga Senyei Károly művészi képességeit dicséri. Az attól jobbra és balra található, a törvényszolgáit ábrázoló két szobor Fadrusz János munkája, míg a timpanon törvényszolgáltatás jeleneteit ábrázoló remek domborműve Zala György nagyszerű alkotása. A szélső rizalitok szobormunkái Róna Józseftől, illetve Donáth Gyulától, míg a főpárkányt díszítő, a törvény oltalma alatt álló emberi foglalkozásokat megjelenítő allegorikus kőszobrokat Stróbl Alajos tehetséges, a későbbiek során nevéssé vált tanítványai készítették.

A belsőbe ugyancsak kiemelkedő jelentőségű műalkotások készültek, így a nagycsarnokot eredetileg díszítő, de a későbbiek során eltávolított monumentális szobrászati alkotás, a magas piederstálon trónoló Justitia szobra Stróbl Alajostól, illetve a talapzat mellékalakjai Senyei Károlytól származnak. A nagycsarnok mennyezetét Lotz Károly nagyszabású, az Operaház nézőterét lezáró remekművéhez mérhető, de a funkcióból adódóan visszafogottabb alkotása díszíti.

Ugyancsak sok műgonddal készültek a két intézmény reprezentatív célokat szolgáló helyiségei

is, így a Kúria főhomlokzatra nyíló első emeleti díszterme, illetve az Ítéltábla keleti szárny második emeletén található, a mai napig berendezésével együtt megőrzött díszterme. Kevésbé reprezentatívak, de ugyancsak gazdag plasztikai díszítéssel és igényes kivitelű bútorzattal látták el a büntető és polgári tanácsok termeit is.

Deák Ildikó, művészettörténész